

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет лінгвістики
(повна назва інституту/факультету)

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови
(повна назва кафедри)

«На правах рукопису»
УДК 81'276.3.4:004 (100)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

“ _____ ” _____ 20__ р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 8.02030304 “Переклад”
(код і назва)

на тему: Переклад лексичних соціально зумовлених інновацій в публіцистичних текстах (на матеріалі англійської та української мов)

Виконала: студентка 5 курсу, групи ЛА-51м
(шифр групи)

_____ Кокоруз Марія Богданівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Науковий керівник доцент КТПШАМ, к. пед. н. Тікан Я. Г.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Рецензент доцент КТПШНМ, к. філол. н. Моїсєєва Н. О.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації
немає запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2016 року

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

- 1.1. Концептуальні підходи до визначення поняття лексичних інновацій
- 1.2. Особливості класифікації лексичних інновацій
- 1.3. Закономірності інтеграції нових лексичних одиниць у систему мови

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ СОЦІАЛЬНО ЗУМОВЛЕНИХ ІННОВАЦІЙ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

- 2.1. Закономірності утворення лексичних інновацій в англійській мові
- 2.2. Лінгвокультурний аспект функціонування лексичних соціально зумовлених інновацій
- 2.3. Функціонування лексичних соціально зумовлених інновацій в англійській публіцистиці
- 2.4. Теоретичні аспекти перекладу лексичних інновацій англійської публіцистики на українську мову

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ СОЦІАЛЬНО ЗУМОВЛЕНИХ ІННОВАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

- 3.1. Засоби відтворення лексичних одиниць при перекладі публіцистичних текстів
- 3.2. Аналіз використання перекладацьких трансформацій при перекладі лексичних інновацій у публіцистичних текстах
- 3.3. Семантико-морфологічні особливості перекладу соціально зумовлених неолексем на українську мову
- 3.4. Закономірності відтворення структурно-компонентної відповідності при перекладі лексичних інновацій у публіцистичних текстах

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

SUMMARY

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ФАКТОЛОГІЧНОГО МАТЕРІАЛУ

ДОДАТОК А. СПЕЦИФІКА ВИЗНАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

ДОДАТОК Б. КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ
СОЦІАЛЬНО ЗУМОВЛЕНИХ ІННОВАЦІЙ

ДОДАТОК В. ПРИКЛАДИ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ СОЦІАЛЬНО ЗУМОВЛЕНИХ
ІННОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

РЕФЕРАТ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, резюме англійською мовою, списку використаних джерел (68 позицій), списку фактологічного матеріалу (8 позицій), трьох додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 сторінок, обсяг основної частини становить 66 сторінок.

Багатогранність розвитку суспільства обумовлює розвиток мови. Поява нових явищ, процесів і понять, що відіграють активну роль у повсякденному житті мовців, вимагає номінації, що забезпечується динамічною властивістю мови утворювати нові лексичні одиниці. Віддзеркалення у мові потреб суспільства, інноваційних тенденцій, що характеризують соціум, проявляється у функціонуванні лексичних інновацій не тільки в усному, але і письмовому спілкуванні, зокрема, у публіцистичних текстах.

Лексичні інновації, що функціонують в англійській мові, є мовним явищем, що до нього тісно прикута увага мовознавців. Питання щодо функціонування лексичних інновацій актуалізується у роботах вітчизняних та закордонних науковців: А. Зацний досліджує особливості функціонування інновацій у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття, В. Заботкіна зосереджує увагу на закономірностях утворення нової лексики у сучасній англійській мові, С. Тогоєва приділяє особливу увагу вивченню підходів і проблем, що ними характеризуються новоутворені лексичні одиниці у розрізі системи мови, Р. Фішер вивчає лексичні зміни, що мають місце у сучасній англійській мові, Б. Фостер зосереджується на змінному характері англійської мови, що полягає у здатності продукувати нові лексичні одиниці.

Наукові праці О. Головки, яка вивчає типологічну характеристику англійських неологізмів, і Я. Конопацької, робота якої присвячена особливостям інтеграції нових лексичних одиниць у систему мови, забезпечують ґрунтовний аналіз групи лексичних інновацій.

Варто зауважити, що більш детальне дослідження лексичних інновацій та особливостей перекладу неолексем, що використані у англійській публіцистиці, спостерігаємо у роботах С. Алексенко, яка досліджує особливості функціонування та

перекладу неологізмів в англійській пресі, О. Бондаренко, яка зосереджує увагу на аспектах утворення нових лексичних одиниць в англійській мові і засобах їх перекладу на українську мову.

Потреба забезпечення адекватного відтворення лексичних інновацій при перекладі зумовлює **актуальність** роботи. Публіцистичні тексти слугують інструментом найповнішого відтворення суспільних явищ і процесів, реакції на них мовців. Необхідність чіткої номінації та адекватного вираження конотативно-прагматичного аспекту функціонування лексичних одиниць при перекладі з англійської на українську мову відіграє ключову роль у реалізації інформативної функції публіцистики та досягненні комунікативної мети тексту оригіналу при перекладі.

Мета роботи полягає у теоретичному аналізі закономірностей появи та функціонування соціально зумовлених лексичних інновацій в англійській публіцистиці та практичному дослідженні особливостей їх перекладу на українську мову.

Досягнення поставленої мети вимагає виконання наступних **завдань** в рамках дослідження:

- Проаналізувати концептуальні підходи та критерії визначення поняття лексичних інновацій, їх класифікації;
- Схарактеризувати лінгвокультурні особливості утворення та інтеграції лексичних інновацій у систему мови;
- Визначити закономірності функціонування лексичних інновацій в англійській публіцистиці та особливості їх перекладу на українську мову;
- Проаналізувати особливості використання перекладацьких трансформацій при перекладі англійської публіцистики українською мовою;
- Дослідити семантико-морфологічні та структурно-компонентні особливості перекладу соціально зумовлених лексичних інновацій у публіцистичних текстах.

Об'єктом дослідження є соціально зумовлені лексичні інновації англійських публіцистичних текстів.

Предметом дослідження слугують способи адекватного відтворення соціально зумовлених лексичних інновацій при перекладі англійської публіцистики на українську мову.

Фактологічним матеріалом дипломної роботи слугували 1000 одиниць дослідження - лексичних інновацій, що офіційно представлені у базі лексичних інновацій Лінгвістичної колегії Університету Райс (The Rice University Lexical Innovations Database), Неологічної англійської спільноти (The English Neologia Society), в яких зібрано приклади лексичних інновацій, що протягом 2005-2016 років їх було використано у випусках англійських журналів та газет (Los Angeles Times, The New Yorker, The Daily Telegraph, The Washington Post, The Economist, Forbes тощо), а також наукові роботи вітчизняних дослідників, предметом дослідження яких є переклад неолексем (праці М. Жулінської, Є. Карпіловської, О. Ребрія, Г. Шаповалової).

В ході виконання дослідження використано **загальнонаукові прийоми** абстракції та узагальнення, **лінгвістичні методи** - описовий, порівняльний та зіставний, дистрибутивний і компаративний аналізи, що дозволили виокремити результати інноваційних процесів на лексико-семантичному рівні. Для забезпечення достовірності практичних результатів дослідження і створення їх візуальної інтерпретації використано кількісні та графічні методи інтерпретації даних.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні специфіки перекладу соціально зумовлених лексичних інновацій, систематизації закономірностей відтворення їх семантико-прагматичного аспекту та структурно-компонентної відповідності при перекладі англійської публіцистики.

Теоретична значущість роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні проблеми перекладу соціально зумовлених лексичних інновацій, що дозволяє систематизувати прийоми і методи адекватного відтворення неолексем при перекладі англійської публіцистики на українську мову.

Практичне застосування результатів дослідження може мати місце у розробці семінарів та лекцій з мовознавства, лексикології, неології, теорії та практики перекладу, при написанні курсових і дипломних робіт, укладанні навчальних посібників для студентів. Отримані дані дослідження можуть бути використані при підготовці навчально-методичних матеріалів.

Апробація основних положень і результатів магістерського дослідження здійснювалася під час участі та доповідей на трьох конференціях з публікацією тез, а саме: на V Регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми прикладної лінгвістики очима наукової молоді»(25 грудня, 2015, м. Харків), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Мова у світлі класичної спадщини та сучасних парадигм» (11-12 березня, 2016, м. Львів), VII студентській науково-практичній конференції «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» (16 травня, 2016, м. Київ). Результати дослідження було надруковано у двох фахових виданнях, а саме у статтях: “Society coloured lexical innovations in the English language ”, надрукованій у журналі «Сучасна філологія: теорія і практика», м. Одеса, 2016, «Theoretical aspects of the socialization of the lexical innovations», надрукованій у збірнику наукових праць «Актуальні проблеми філології та перекладознавства», м. Хмельницький, 2016.

Ключові слова: *лексичні соціально зумовлені інновації, англomовна публіцистика, переклад, перекладацькі трансформації.*

РЕФЕРАТ

Работа состоит из введения, трех глав, выводов к каждому из разделов, общих выводов, резюме на английском языке, списка литературы (68 позиций), списка фактологического материала (8 позиций), трех приложений. Общий объем работы составляет 105 страниц, объем основной части работы составляет 66 страниц.

Многогранность развития общества обуславливает развитие речи. Появление новых явлений, процессов и понятий, которые играют активную роль в повседневной жизни говорящих, требует номинации и обеспечивается динамическим свойством языка образовывать новые лексические единицы. Отражение в языке потребностей общества, инновационных тенденций, характеризующих социум, проявляется в функционировании лексических инноваций не только в устной, но и письменной речи, в частности, в публицистических текстах.

Лексические инновации, функционирующие в английском языке, это языковое явление, к которому тесно приковано внимание лингвистов. Вопрос о функционировании лексических инноваций актуализируется в работах отечественных и зарубежных ученых: А. Зацный исследует особенности функционирования инноваций в словарном запасе английского языка начала XXI века. В. Заботкина сосредоточивает внимание на закономерностях образования новой лексики в современном английском языке. С. Тогоева уделяет особое внимание изучению подходов и проблем, которыми характеризуются лексические единицы в разрезе системы языка. Р. Фишер изучает лексические изменения, имеющие место в современном английском языке, Б. Фостер сосредоточивается на особенностях английского языка продуцировать новые лексические единицы.

Научные работы А. Головки, которая изучает типологическую характеристику англоязычных неологизмов, и Я. Конопацкой, работа которой посвящена особенностям

интеграции новых лексических единиц в систему языка, обеспечивают глубокий анализ группы лексических инноваций.

Стоит заметить, что более детальное исследование группы лексических инноваций и их перевода наблюдаем в работах С. Алексенко, которая исследует особенности функционирования и перевода неологизмов в англоязычной прессе. А. Бондаренко сосредоточивает внимание на аспектах образования новых лексических единиц в английском языке и способах их перевода на украинский язык.

Потребность обеспечения адекватного воспроизведения лексических инноваций при переводе обуславливает **актуальность** работы. Публицистические тексты служат инструментом полного воспроизводства общественных явлений и процессов, реакции на них говорящих. Необходимость четкой номинации и адекватного выражения коннотативно-прагматического аспекта лексических единиц при их переводе с английского на украинский язык играет ключевую роль в реализации информативной функции публицистики и достижении коммуникативной цели текста оригинала при переводе.

Цель работы заключается в теоретическом анализе закономерностей появления и функционирования социально обусловленных лексических инноваций в англоязычной публицистике и практическом исследовании особенностей их перевода на украинский язык.

Достижение поставленной цели требует выполнения следующих **задач** в рамках исследования:

- Проанализировать концептуальные подходы и критерии определения понятия лексических инноваций и их классификации;
- Охарактеризовать лингвокультурные особенности образования и интеграции лексических инноваций в систему языка;

- Определить закономерности функционирования лексических инноваций в англоязычной публицистике и особенности их перевода на украинский язык;
- Проанализировать особенности использования переводческих трансформаций при переводе англоязычной публицистики на украинский язык;
- Исследовать семантико-морфологические и структурно-компонентные особенности перевода социально обусловленных инноваций в публицистических текстах.

Объектом исследования являются социально обусловленные лексические инновации англоязычных публицистических текстов.

Предметом исследования служат способы адекватного воспроизведения социально обусловленных лексических инноваций при переводе англоязычной публицистики на украинский язык.

Фактологическим материалом исследования послужили 1000 единиц - примеров лексических инноваций, представленные в базе лексических инноваций лингвистической коллегии Университета Райс (The Rice University Lexical Innovations Database), Неологического англоязычного сообщества (The English Neologia Society), в которых представлены примеры лексических инноваций, которые в течение 2005-2016 годов были использованы в выпусках англоязычных журналов и газет (Los Angeles Times, The New Yorker, The Daily Telegraph, The Washington Post, The Economist, Forbes и т.п.), а также научные работы отечественных исследователей, предметом исследования которых является перевод лексических инноваций (работы М. Жулинской, Е. Карпиловской, А. Ребрия, Г. Шаповаловой).

Во время работы использованы **общенаучные приемы** абстракции и обобщения, **лингвистические методы** - описательный, сравнительный и метод сопоставления, дистрибутивный и компаративный анализы, позволяющие выделить результаты

инновационных процессов на лексическо-семантическом уровне. Для обеспечения достоверности практических результатов исследования и создание их визуальной интерпретации использовано количественные и графические методы интерпретации данных.

Научная новизна исследования заключается в обобщении специфики перевода социально обусловленных лексических инноваций, систематизации закономерностей воспроизводства их семантико-прагматического аспекта и структурно-компонентного соответствия при переводе англоязычной публицистики.

Теоретическая значимость работы заключается в теоретическом обосновании проблемы перевода социально обусловленных лексических инноваций, что позволяет систематизировать приемы и методы адекватного воспроизведения инноваций при переводе англоязычной публицистики на украинский язык.

Практическое применение результатов исследования может иметь место в разработке семинаров и лекций по языкознанию, лексикологии, неологии, теории и практики перевода, при написании курсовых и дипломных работ, составлении учебных пособий для студентов. Полученные данные исследования могут быть использованы при подготовке учебно-методических материалов.

Апробация основных положений и результатов исследования осуществлялась во время участия и публикации тезисов на 3 конференциях: V Региональной научно-практической конференции «Актуальные проблемы прикладной лингвистики глазами научной молодежи» (25 декабря 2015, г. Харьков), VIII Международной научно-практической конференции «Язык в свете классического наследия и современных парадигм» (11-12 марта, 2016 г. Львов), VII студенческой научно-практической конференции «Человек как субъект межкультурной коммуникации: современные тенденции в филологии, переводе и обучении иностранным языкам» (16 мая, 2016 г. Киев). Основные положения диссертации изложены также в научных статьях "Society

coloured lexical innovations in the English language", представленной в сборнике «Современная филология: теория и практика», г. Одесса, 2016, «Theoretical aspects of the socialization of the lexical innovations », представленной в сборнике научных трудов «Актуальные проблемы филологии и переводоведения », г. Хмельницький, 2016.

Ключевые слова: *лексические социально обусловленные инновации, англоязычная публицистика, перевод, переводческие трансформации.*

ABSTRACT

The thesis consists of the introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, summary in English, a list of references (68 positions), a list of factual material (8 positions) and three appendices. The paper amounts to 105 pages, the number of pages of the main part of the work equals to 66.

Diversity of societal development causes development of the language. Emergence of new phenomena, processes and concepts, that play an active role in the daily lives of speakers, requires nomination, which is provided by the dynamic property of language to form new lexical items. The lingual reflection of societal needs and its intrinsic innovative trends are being manifested not only in the oral, but written communication, particularly in journalistic texts.

Lexical innovations in the English language are a phenomenon, closely attracting the linguists' attention. Investigations into the functioning of lexical innovations have been represented in the works of local and foreign scholars: A. Zatsnyi explores the peculiarities of innovations in the dictionary of the English language, V. Zobotkina focuses on patterns of formation of the new vocabulary of the modern English, S. Tohoyeva focuses on the approaches and issues characterizing the newly coined lexical units in the language, R. Fisher studies the lexical changes taking place in the modern English, B. Foster focuses on the changing nature of the English language and its ability to produce new lexical items.

The works of A. Golovko, who investigates into the typological characteristics of the English neologisms, and J. Konopatska, whose work is dedicated to the integration of lexical items into the language system, provide a detailed analysis of lexical innovations.

It should be noted that a more detailed study of lexical innovations and their translation can be seen in S. Aleksenko's work, who explores the peculiarities of neologisms and their translation in the English press. A. Bondarenko focuses on the aspects of the creation of new lexical items in English and means of their translation into Ukrainian.

Journalistic texts serve as an instrument of the most complete reproduction of speakers' responses to social phenomena and processes. The **topicality** of the research in question

predetermines the need for clear and adequate expression of the pragmatic and connotative aspects of lexical items in the translation from English into Ukrainian. This plays a key role in realization of the informative function of journalism and represents the goal of the translation itself.

The **aim** of the study is the theoretical analysis of the patterns of occurrence and functioning of socially conditioned lexical innovations in the English journalistic texts and practical study of their translation into Ukrainian.

Achieving the above aim requires the following **tasks** to be performed:

- Analyze the conceptual approaches and criteria for the definition of lexical innovation and their classification;
- Characterize the lingual and cultural features of creation and integration of lexical innovation in the language system;
- Identify patterns of functioning of lexical innovation in the English journalism and their translation into Ukrainian;
- Analyze the peculiarities of the translation transformations used in the translation of the English journalistic texts into Ukrainian;
- Define the semantic-morphological and structural-componential features of the relevant lexical innovations in the source and target texts.

The **object** of research is socially conditioned lexical innovations in the English journalistic texts.

The **subject** of the research is the techniques, employed upon translation of the socially conditioned lexical innovations from English into Ukrainian, which serve as a means of reaching the adequacy between the relevant items when translating.

As a **factual material** for the research, we have selected 1,000 examples of lexical innovations, officially represented in The Rice University Lexical Innovations Database, database of The English Neologia Society, which represent the examples of lexical innovations, which were used in the English-written editions of magazines and newspapers, such as Los Angeles Times, The New Yorker, The Daily Telegraph, The Washington Post,

The Economist, Forbes, etc. during 2005-2016, as well as the lexical innovations, represented in the scientific works of such scholars as M. Zhulinska, E. Karpilovska, O. Rebriy, G. Shapovalova.

The **general scientific methods**, such as abstraction and generalization, were employed in the research. The range of **linguistic methods** employed included descriptive and comparable methods, distributive and comparative analyzes, which allow predefine the results of innovation processes on the lexical and semantic levels. To ensure the reliability of the results of practical research and provide their visual representation, quantitative and graphic methods were used.

Scientific novelty of the study is a generalization of the specific peculiarities of the translation of the socially conditioned lexical innovations, systematization of the patterns of rendering their semantic and pragmatic aspects, as well as their structural and componential correspondence in the translation of English journalistic texts into Ukrainian.

Theoretical significance of the thesis lies in the theoretical justification of the translation aspects of the phenomena of socially conditioned lexical innovations, which affords to systemize the techniques and methods to adequately translate the lexical innovations from English into Ukrainian.

Practical application of the research results can be implemented in the preparation of workshops and lectures on linguistics, lexicology, neology, theory and practice of translation, when writing term papers and theses, compiling of textbooks for students. The data obtained can be used in the preparation of teaching materials.

The results of the research were presented at the V Regional Scientific and Practical Conference "Actual Problems of Applied Linguistics: Through the Eyes of Young Scientists" (December 25, 2015, Kharkiv), VIII International Scientific Conference "Language in the Light of Classical Heritage and Modern Paradigms" (March 11-12, 2016, Lviv), VII Students Scientific Conference "Person as The Subject of Intercultural Communication: Current Trends in Philology, Translation and Foreign Language Teaching" (May 16, 2016, m. Kyiv). The results of master's dissertation are published in the articles "Society coloured lexical

innovations in the English language" ("Modern philology: theory and practice", Odesa, 2016), «Theoretical aspects of the socialization of the lexical innovations" (collection of scientific works "Actual problems of Philology and Translation ", Khmelnytsky, 2016).

Keywords: *lexical socially conditioned innovations, translation, English journalistic texts, translation transformations.*